

Abstrakt

Východiska: Lidé užívající drogy injekčně (PWID) představují v ČR 75-100 % nově diagnostikovaných případů virové hepatitidy typu C (VHC). V současné době je k dispozici snadno dostupná léčba přímo působícími antivirotiky bez výrazných nežádoucích vedlejších účinků, která je plně hrazena pojišťovnou. Existuje však riziko reinfekce a pojišťovny ne vždy další léčbu bez problémů uhradí.

Cíl: Cílem této práce je podrobné zmapování a popis vývoje rizikového chování u klientů nízkoprahových HR programů organizací SEMIRAMIS a Laxus (dále jen LSA partners), kteří absolvovali léčbu hepatitidy C. Výzkum se zaměřuje na okolnosti léčby, zejména na překážky a podporu při vstupu a samotný průběh léčby. Dílčím cíli jsou: zmapování socioekonomické situace klientů, uživatelských vzorců a navázání na další služby. Dále pak odhalení případných souvislostí mezi těmito faktory a změnami v rizikového chování.

Metody: Výzkum proběhl metodou dotazníkové průřezové studie. Výzkumný soubor tvořilo 32 klientů nízkoprahových programů LSA partners, kteří absolvovali alespoň jednu léčbu VHC. Rizikové chování bylo sledováno v následujících doménách: a) injekční užívání jako takové, b) nechráněný pohlavní styk, c) sdílení injekčních stříkaček (IS), d) sdílení parafernálií k injekční aplikaci, e) sdílení hygienických potřeb, kde může dojít ke kontaktu s krví, f) amatérské tetování či piercing a g) manipulace s cizími IS. Sběr dat probíhal od 1. 7. 2023 do 31. 10. 2023. Data byla analyzována v programu MS Excel pomocí kontingenčních tabulek a filtrů.

Hlavní výsledky: Celkově bylo zaznamenáno mírné snížení rizikového chování, konkrétně v doménách: b) nechráněný pohlavní styk, c) sdílení IS, d) sdílení parafernálií k injekční aplikaci a f) amatérské tetování či piercing. Ve zbývajících doménách: a) injekční užívání jako takové, e) sdílení hygienických potřeb, kde může dojít ke kontaktu s krví a g) manipulace s cizími IS k výraznějším změnám rizikového chování nedošlo. U většiny mužů se rizikové chování celkově mírně snížilo, zatímco u většiny žen zůstalo stejné. Při hledání souvislostí těchto změn s vybranými socioekonomickými faktory, uživatelskými charakteristikami a okolnostmi léčby VHC nebyly nalezeny žádné významnější souvislosti. Většina respondentů nepociťovala větší bariéry pro vstup do léčby a velká část respondentů pociťovala podporu pracovníků nízkoprahových programů pro vstup do léčby.

Závěr: Výzkum ukázal, že lidé užívající drogy injekčně jsou po léčbě VHC vystaveni riziku reinfekce VHC (a infekce dalších krví přenosných patogenů), i když se míra rizikového chování snížila. Nízkoprahové programy hrají v této pozitivní změně klíčovou roli, jejíž význam se bude dále zvyšovat s tím, jak poroste počet léčených na VHC. Proto by měly nízkoprahové programy s touto skupinou klientů cíleně pracovat a spolupracovat při tom zejména s klinickými pracovišti pro léčbu VHC.

Klíčová slova: hepatitida C, lidé užívající drogy injekčně, rizikové chování, nízkoprahové harm reduction programy